

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10Co/144/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5917205376
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 11. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Urban
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2019:5917205376.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Urbana a sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Erika Vargu, v právnej veci žalobcu BENCONT COLLECTION, a. s., so sídlom Bratislava, Vajnorská 100/A, IČO: 47 967 692, proti žalovaným 1/ D. J., nar. XX.X.XXXX, 2/ D. J., nar. XX.X.XXXX, obaja bytom O. A. XXX, o zaplatenie 6.999,40 eur s príslušenstvom, na základe odvolania žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Ružomberok č. k. 5Csp/89/2017-138 zo dňa 11. apríla 2019 takto

rozhodol:

Odvolanie žalobcu proti výroku rozsudku okresného súdu o zastavení konania v časti úrokov a úrokov z omeškania vyčíslených ku dňu 22.7.2017 v časti prevyšujúcej sumu 3.649,02 eur o d m i e t a .

Rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšnej časti a vo výroku o trovách konania p o t v r d z u j e .

Rozsudok okresného súdu z o s t á v a n e d o t k n u t ý vo výroku o uložení povinnosti žalovaným 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 6.999,40 eur s úrokmi a úrokmi z omeškania vo výške 299,91 eur, spolu s úrokom z omeškania 5,25 % ročne zo sumy 6.999,40 eur od 22.7.2017 do zaplatenia.

Strany n e m a j ú nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom okresný súd podľa § 145 ods. 2 CSP v časti úrokov a úrokov z omeškania vyčíslených ku dňu 22.7.2017 v časti prevyšujúcej sumu 3.649,02 eur konanie zastavil (výrok III.). Vychádzal z čiastočného späťvzatia žaloby, pričom žalovaní „späťvzatie žaloby v uvedenej časti a zastavenie konania nenamietali“. Vo vzťahu k nároku, ktorý zostal predmetom konania, okresný súd uložil žalovaným 1/, 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 6.999,40 eur s úrokmi a úrokmi z omeškania vo výške 299,91 eur, spolu s úrokom z omeškania 5,25 % zo sumy 6.999,40 eur od 22.7.2017 do zaplatenia (výrok I.) a vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok II.).

2. Východiskovo konštatoval spotrebiteľský charakter právneho vzťahu založeného zmluvou o úvere medzi právnym predchodcom žalobcu ako veriteľom a žalovanými 1/ a 2/ ako dlžníkom, resp. spoludlžníkom, na podklade ktorej bol poskytnutý úver 8.000 eur. Mal za to, že posudzovaná zmluva obsahuje všetky zákonom vyžadované náležitosti. Vzhľadom na neplnenie povinností vyplývajúcich zo zmluvy žalovanými pristúpil právny predchodca žalobcu k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru ku dňu 14.7.2014, kedy sa stala splatná celá „úverová pohľadávka“. Okresný súd konštatoval, že k danému dňu dlžná istina činila 6.999,40 eur, ktorú sumu uložil žalovaným zaplatiť žalobcovi. Žalobe vyhovel aj v časti úrokov z úveru a úrokov z omeškania vyčíslených k 14.7.2014 t.j. do okamihu vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru.

3. Pokiaľ si žalobca uplatnil úroky z úveru a úroky z omeškania za čas po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru do 22.7.2017, okresný súd žalobu zamietol. Rovnako zamietol žalobu ohľadne nároku na zaplatenie úrokov zo zostatku nesplatených istín, t.j. 12,9 % ročne zo sumy 6.999,40 eur od 27.7.2017 do zaplatenia. S odkazom aj ustálenú rozhodovaciu prax nadriadeného súdu (napr. rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/165/2018 zo dňa 20.9.2018, či 10Co/281/2018 zo dňa 28.2.2019) vyslovil, že žalobcovi prislúchajú úroky z poskytnutého úveru (len) do vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, lebo „po nadobudnutí splatnosti úveru“ vzniká veriteľovi nárok na vrátenie požičanej sumy vrátane úrokov kapitalizovaných (len) ku dňu splatnosti úveru. Ak totiž nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, pretože sú už splatné, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu „oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom“. Vzhľadom na omeškanie žalovaných s vrátením/plnením dlhu priznal žalobcovi uplatnený úrok z omeškania 5,25 % zo sumy 6.999,40 eur od 22.7.2017 do zaplatenia.

4. O trovách konania rozhodol okresný súd tak, že v zmysle § 255 ods. 2 CSP priznal žalobcovi voči žalovaným 1/ a 2/ ich náhradu v rozsahu 38,44 % (výrok IV.), keďže v danom rozsahu (ktorý konkrétne okresný súd vyčíslil) mal žalobca v spore „čistý úspech“.

5. Proti tomuto rozsudku (s výnimkou vyhovujúcej časti) podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca, ktorý sa alternatívne domáhal jeho zmeny tak, že žalobe bude vyhovieť v celom rozsahu, alebo jeho zrušenia a vrátenia veci na ďalšie konanie. Namietal, že napadnutý rozsudok je arbitrárny a nepreskúmateľný, lebo nie je zrejmé, z akého právneho predpisu okresný súd vychádzal pri závere, že po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru žalobca nemá nárok na zmluvné úroky. V danej spojitosti poukazyval na § 16 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z., z ktorého - výkladom a contrario - vyvodzoval, že ak dôjde k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru veriteľom pre porušenie platobnej disciplíny dlžníka, veriteľ by mal mať rovnako zachované právo na vrátenie peňažných prostriedkov spolu s dohodnutým úrokom až do okamihu splatenia úveru.

6. Odvolateľ uviedol, že ide o dohodnuté zmluvné plnenie akcesorickej povahy, preto je nevyhnutne spojené s istinou úveru, od ktorej existencie závisí aj samotný zmluvný úrok ako forma odmeny veriteľa za poskytnutie predmetného úveru. Taktiež v zmysle § 503 ods. 3 Obch. zák. sú úroky z úveru odplatom za poskytnutie peňažných prostriedkov; t.j. cenou úveru. Dlžník je tak povinný platiť ich od okamihu reálneho poskytnutia peňazí do okamihu ich reálneho vrátenia a na túto povinnosť nemá vplyv ani zosplatenie úveru. V danej spojitosti žalobca dodal, že pri opačnom výklade by nepoctivý dlžník mohol zo špekulatívnych dôvodov bezprostredne po čerpaní úveru pristúpiť k neplateniu dohodnutých splátok, čím by spôsobil predčasnú splatnosť úveru; vyhol by sa tak plateniu dohodnutých zmluvných úrokov a bol by zaviazaný iba na platenie výhodnejšieho úroku z omeškania. Odvolateľ konštatoval tiež rôznorodú rozhodovaciu prax súdov v rozoberanej otázke priznávania zmluvných úrokov po zosplatení úveru (s odkazom na tri rozhodnutia krajských súdov, ktoré podporujú jeho právny názor); čo nie je ani v súlade s princípom právneho štátu (princípom právnej istoty).

7. Odvolateľ nesúhlasil s tvrdením okresného súdu, že súbežným uplatňovaním úrokov z úveru a úrokov z omeškania dochádza „k hrubej nadvláde veriteľa“. Dohodnuté úroky predstavujú odmenu za požičanie peňazí, naproti tomu úroky z omeškania sú sankciou za porušenie povinnosti - nedodržanie dohodnutej doby splatnosti. Zatiaľ čo povinnosť dlžníka zaplatiť veriteľovi dohodnuté úroky vzniká zo záväzku uvedeného priamo v zmluve, povinnosť platiť úroky z omeškania vyplýva zo zákona ako dôsledok omeškania dlžníka so splnením dlhu. „Obidva úroky“ môže teda veriteľ žiadať popri sebe, a to bez ohľadu na skutočnosť, či ide alebo nejde o občianskoprávny vzťah. V závere odvolania sa žalobca stotožnil s odlišným stanoviskom sudcu ÚS SR JUDr. L'alíka založenom na „nežiadacom paternalistickom prístupe orgánov ochrany práva k spotrebiteľovi“.

8. Žalovaní zostali v odvolacom konaní nečinní.

9. Krajský súd, ako súd odvolací, vec preskúmal v rozsahu a z dôvodov vymedzených v odvolaní (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP), z ktorého titulu zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý v odvolaní nenapadnutom výroku o (čiastočnom) vyhovieť žalobe a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP) odvolanie žalobcu proti výroku o (čiastočnom) zastavení konania podľa § 386 písm. b/ CSP odmietol a súčasne vo zvyšnej preskúmvanej časti rozsudok okresného súdu potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP.

10. K zastaveniu konania „v časti úrokov a úrokov z omeškania vyčíslených ku dňu 22.7.2017, v časti prevyšujúcej sumu 3.649,02 eur“ došlo na základe výslovného dispozitívneho úkonu žalobcu -

čiasťočného späťvzatia žaloby, ktoré vykonal podaním z 25.3.2019 (č.l. 131). Dotknutým výrokom III. rozsudku okresného súdu tak bolo v plnej miere (dokonca v identickom znení ako požadoval žalobca) vyhovie procesnému návrhu žalobcu. Nadväzne nie je žalobca subjektívne oprávnený podať proti tomuto výroku odvolanie (§ 359 CSP a contrario), a preto v danej časti muselo byť jeho odvolanie odmietnuté podľa § 386 písm. b/ CSP ako podané neoprávnenou osobou.

11. Hoci odvolateľ v podstate náležite poukazuje na to, že aplikačná prax v otázke (ne)priznania zmluvných úrokov po zosplatnení úveru nie je jednotná, z uvedeného nie je možno vyvodiť (len z dôvodu že subjektívne nevyhovujú žalobcovi) nesprávnosť práve tých záverov, ku ktorým sa priklonil v súdnej veci okresný súd. Výskyt rozdielných rozhodnutí v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je totiž prirodzenou súčasťou v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva (bližšie m.m. nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 51/2014).

12. Žalobcom označené rozhodnutia iných súdov v iných (hoci obdobných) veciach nie sú pre konajúce súdy záväzné (§ 193, eventuálne § 391 ods. 2 a § 455 CSP). Odhliadnuc od toho, že podľa poznatkov odvolacieho súdu/senátu predmetné rozhodnutia reprezentujú skôr minoritné názory súdnej praxe (v obvode tunajšieho odvolacieho súdu určite), nepredstavujú ani ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít v zmysle článku 2 ods. 2 CSP. V rozoberanej súvislosti je podstatné, že okresný súd (v spojení s dôvodmi tohto - odvolacieho - rozhodnutia, keďže konanie v prvej a odvolacej inštancii tvorí jeden celok) dostatočne zdôvodnil/vysvetlil svoj právny názor, t.j. argumentačne sa s riešením predmetnej právnej otázky plnohodnotne vyrovnal, preto nekonal v rozpore s princípom právnej istoty (bližšie napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 144/2014 z 13.5.2014).

13. Z aspektu viazanosti odvolacieho súdu konkrétnymi odvolacími dôvodmi tiež platí, že nie je prípustné konfrontovať prvoinštančný súd so závermi, ktoré v napadnutom rozhodnutí (vôbec) nevyslovil. Presne do tejto kategórie však spadá odvolacia námietka žalobcu o (údajnom) konštatovaní okresného súdu o „hrubej nadvláde veriteľa“. Nadväzne je nutné uzavrieť, že v danom smere ide o zjavné pochybenie odvolateľa pri formulovaní odvolacích dôvodov.

14. Žalobca v žalobe - a v nemalej miere aj v odvolaní - odkazuje na ustanovenia Obchodného zákonníka. Krajský súd v danej spojitosti zdôrazňuje určujúci spotrebiteľský charakter zmluvy medzi právnym predchodcom žalobcu (E. Y., N.) a žalovanými. Spotrebiteľské právne vzťahy predstavujú osobitný druh právnych vzťahov, ktoré zahŕňajú zmluvy uzavreté medzi dodávateľmi a spotrebiteľmi tak podľa Občianskeho zákonníka, ako i podľa Obchodného zákonníka. Je však nepochybné, že sa nejedná o vzťahy medzi dvoma podnikateľskými subjektmi, ale o vzťahy podnikateľa (v pozícii dodávateľa) a prioritne fyzickej osoby mimo rámec výkonu jej podnikania, či povolania (v užšom význame slova). Tieto vzťahy sú svojou povahou jednoznačne vzťahmi občianskoprávnymi, z čoho následne vyplýva ochrana žalovaných v celej škále spotrebiteľsko-právnej ochrany, vrátane prednostného použitia Občianskeho zákonníka, aj keby sa inak mohli použiť normy obchodného práva. Skutočnosť, že zákonodarca charakter spotrebiteľských vzťahov ako vzťahov občianskoprávných vymedzil až v rámci zákona č. 102/2014 Z.z., neznamená, že do doby účinnosti tohto právneho predpisu by mali inú - napríklad obchodnoprávnu - povahu.

15. Bez ohľadu na konštatované, ani bezprostredne z noriem obchodného práva (priamo) nevyplýva, že by veriteľovi aj po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru prináležal nárok na úroky z úveru; napokon ani samotný odvolateľ uvedené netvrdí. Taktiež § 16 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z., na ktoré ustanovenie poukazuje žalobca v odvolaní, nekreuje takéto oprávnenie veriteľa. Súčasne, už z jeho nadpisu „Splatenie spotrebiteľského úveru pred lehotou splatnosti“ je zrejmé, že predmetom dotknutej právnej úpravy je úplne opačná situácia; a to predčasné splatenie úveru.

16. Keďže niet výslovnej právnej úpravy rozoberanej otázky, je namieste postupovať podľa všeobecných, resp. všeobecnejších princípov zmluvných vzťahov; za stáleho zohľadňovania osobitostí (predovšetkým v zmysle ochrany slabšej zmluvnej strany) spotrebiteľského charakteru súdnej veci. V tomto duchu pristúpil k danej meritórnej otázke i okresný súd. Vzhľadom na určitú strohosť jeho dotknutého záveru krajský súd dopĺňa ďalšie súvisiace východiská a úvahy.

17. Zosplatnením úveru, ako už zo samotného pomenovania danej právnej skutočnosti vyplýva, nastáva predčasne splatnosť úveru. Dochádza teda k zásadnej zmene pôvodných podmienok, za ktorých bol úver poskytnutý. Veriteľ svojim jednostranným právnym úkonom navodzuje stav, v ktorom disponuje

oprávnením získať okamžite späť celú sumu požičaných finančných prostriedkov. Z hľadiska právnych dôsledkov zosplatnenia nie je podstatné, či v konkrétnostiach toho-ktorého prípadu ide o bezprostredne reálne naplniteľnú možnosť. V dôsledku takejto „voľby“ veriteľa odpadá na jeho strane časové obmedzenie obchodovania s peniazmi, ktoré už dlžník nemá právo vrátiť v režime výhody splátok.

18. Ak však spotrebiteľ už nemá právny titul mať prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov dlžníkom/spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený ústavne nekomformný stav, kedy by spotrebiteľ bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia plnenia a veriteľ by naďalej „pohodlne inkasoval“ úroky z úveru. Inými slovami, išlo o právny stav, kedy by sa fakticky popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku (zosplatnenia úveru) a veriteľ by mal právo na úroky, ako keby k zmene záväzku nedošlo; naproti tomu spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plyuli zo zmluvy pred takouto zmenou.

19. K totožnému záveru je možné dospieť i prostredníctvom vyhodnotenia mimoriadnej splatnosti úveru z hľadiska povahy právneho stavu ňou navodeného. Jednorazovým zosplatnením vzniká spotrebiteľovi povinnosť vrátiť (celú aktuálnu) sumu požičaného úveru, navýšenú o úroky ku dňu zosplatnenia a počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa s predmetným plnením ide svojim charakterom o protiprávny stav. S protiprávnym stavom (keďže spotrebiteľ sa ocitá v omeškaní) sa prirodzene spájajú sankcie. Naopak, s protiprávnym stavom sa nemôžu spájať odplatné plnenia, ktoré sa viažu len na stav lege artis, t.j. na oprávnené držanie peňažných prostriedkov spotrebiteľom podľa pôvodných podmienok zmluvy o úvere. Povedané inak, v protiprávnom stave patria veriteľovi len sankcie na tento účel definované kogentným (určujúcim) pravidlom § 517 ods. 2 Obč. zák. v spojení s § 3 a § 3a nar. vlády č. 87/1995 Z.z.

20. To znamená, že okresný súd správne žalobcovi za obdobie po zosplatnení úveru priznal nárok „len“ na úrok z omeškania. Krajský súd dopĺňa, že predmetný prístup k nárokom veriteľa v čase po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru bol akceptovaný tiež Ústavným súdom SR (bližšie napr. uznesenie sp. zn. IV. ÚS 476/2012 z 18.9.2012), ktorý konštatoval, že ho nemožno považovať za svojvoľný, resp. za taký, ktorý by popieral zmysel práva na súdnu ochranu. Zároveň je potrebné dodať, že sa nejedná o „príliš paternalistický“ prístup súdov k spotrebiteľom, ale o naplnenie pozitívneho záväzku štátu - Slovenskej republiky - týkajúceho sa ochrany spotrebiteľa, ktorá je v rámci politik Európskej únie postavená na roveň iných/dalších zásadných hodnôt verejného poriadku.

21. Nakoľko odvolacie námietky vymedzené žalobcom, ktorými je odvolací súd viazaný, neboli dôvodné a odvolací súd nezistil ani nedostatky v postupe okresného súdu, na ktoré prihliada z úradnej povinnosti (§ 380 ods. 2 CSP), v preskúmvanej meritórnej časti napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny.

22. Žalobca síce odvolaním napadol rozsudok okresného súdu aj vo výroku o trovách prvoinštančného konania, ale v danej súvislosti nevymedzil žiadnu konkrétnu námietku. Nadväzne, potvrdenie posudzovaného rozhodnutia v meritórnej časti, ako i čiastočné odmietnutie odvolania, od ktorých je výrok o trovách konania priamo závislý, zakladá vecnú správnosť aj dotknutého bezprostredne podmieneného výroku o nároku na náhradu trov. Len na okraj krajský súd dopĺňa, že okresný súd primerane aplikoval zásadu (pomerného) úspechu v spore (v širšom poňatí; v spojení so zásadou procesného zavinenia za zastavenie konania).

23. O trovách odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že stranám nárok na ich náhradu nepriznal. Odvolateľ/žalobca nebol v tomto štádiu konania úspešný (čo sa vzťahuje aj na tú časť, v ktorej bolo jeho odvolanie odmietnuté), preto nemá nárok na náhradu jeho trov; naproti tomu žalovaným žiadne trovy konania v súvislosti odvolacím prieskumom nevznikli (§ 251 CSP).

24. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné dovolanie z dôvodov vymedzených v § 420 a § 421 CSP. Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).
Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Táto povinnosť neplatí v prípadoch vymedzených v § 429 ods. 2 CSP.